

สติปัฏฐานสี่มีผล

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนโตะ

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เขากามนะ..

ถาม : ปฏิบัติเริ่มต้นมีคนแนะนำสติปัฏฐาน ๔ สติปัฏฐาน ๔ คืออะไร ทำไมเริ่มต้นถึงผิดครับ

หลวงพ่ : สติปัฏฐาน ๔ นะ สติปัฏฐาน ๔ เห็นไหม เวลาพูดถึงศาสนา พูดเรื่องศาสนา พระพุทธเจ้า

“หัวใจของศาสนาคืออะไร?”

“ก็คืออริยสัจ! ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค”

นี่อริยสัจ ๔ มรรค ๘ ใช่ไหม อริยสัจ ๔ สติปัฏฐาน ๔ ถ้าสติปัฏฐาน ๔ คือสติในฐานที่ตั้ง ๔ อย่าง สติปัฏฐาน ๔ ฐานที่ตั้งของสติ ๔ อย่าง คือกาย คือเวทนา คือจิต คือธรรม ฐานที่ตั้งแห่งสติ สติปัฏฐาน ๔

ถ้ามีสตินะ ฐาน เห็นไหม เขาบอกว่าสติปัฏฐาน ๔ สติปัฏฐาน ๔ แต่ของกรรมฐานนะ เวลาครูบาอาจารย์ท่านบอกว่า

“สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน ก็ฐานที่ตั้งแห่งการงานเหมือนกัน”

สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน สติปัฏฐาน! สติปัฏฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ๔ อย่าง กาย เวทนา จิต ธรรม ฉะนั้น สติปัฏฐาน ๔ มันไหลไปไง เขาไหลไปบอกว่า ถ้าสติปัฏฐาน ๔ นั้นเป็นวิปัสสนา คือใช้ปัญญา แต่เวลาสมถะมันไม่ใช่ปัญญา เขาถึงบอกว่าให้เกาะสติปัฏฐาน ๔ ไฉนนะ ให้เกาะสติปัฏฐาน ๔ ไฉนนะ เราก็เกาะสติปัฏฐาน ๔ ไว้เวลา

พิจารณากาย เวลาดูกายๆ เกศา โลมา นขา ทันตา ตโจ นีเกศา เกศา เกศา โลมา โลมา โลมา นี่เวลาบางคนทีพิจารณากระดูก

ฉะนั้น สิ่งทีสติปัญญา ๔ นี้เขาบอกว่าสติปัญญา ๔ มันเป็นวิปัสสนา เราถึงบอก ว่าวิปัสสนาปลอม เราถึงบอกว่าสติปัญญา ๔ ปลอม ถ้าสติปัญญา ๔ จริง เห็นไหม เพราะสติปัญญา ๔ พอจิตมันสงบแล้ว พอมันรู้กาย รู้เวทนา รู้จิต รู้ธรรม ตามความเป็นจริง ตรงนั้นถึงจะเป็นความจริงใจ ความจริงมันอยู่ตรงนั้น

แต่ถ้าพูดถึงว่าสติปัญญา ๔ แล้วเป็นวิปัสสนา เป็นการใช้ปัญญา สมณะจะไม่มีความปัญญา นี้เราจะบอกว่ากระบวนการ ตอนนี่เด็กเมื่อก่อนนะ สมัยเรา ๕ ขวบมั้งถึงเข้าโรงเรียน แล้วก็มาเหลือ ๘ ขวบใช่ไหม? เดียวนี้ ๓ ขวบเข้าโรงเรียนแล้วนะ เดียวนี้มีอนุบาลแล้ว ๓ ขวบต้องเข้าโรงเรียนแล้ว

ฉะนั้น เมื่อก่อนคนเรายังไม่รู้ใช่ไหม? นี่เด็กอนุบาล ถ้าอนุบาลไม่ใช้ภาคบังคับ อนุบาลนี่ถ้าครอบครัวไหนมีฐานะ เขาก็ส่งลูกเขาเรียนตั้งแต่เล็ก แต่ถ้าการศึกษาภาคบังคับใช่ไหม ก็เข้า ป.๑ เลย แต่พอสุดท้าย เดียวนี้เขามีอนุบาลแล้ว เขามีภาคบังคับแล้ว ว่าต้องเรียนอนุบาล ฉะนั้น การเรียนอนุบาลคือพื้นฐานให้คนมีการศึกษา นี่พื้นฐานดี การศึกษามันก็จะไป หวังว่า! หวังว่าเด็กมันจะฉลาด

ฉะนั้น ชั้นอนุบาล ชั้นสมณะคือชั้นอนุบาล ชั้นกำหนดพุทโธ พุทโธคือชั้นอนุบาล แล้วเราไปปลบล้างชั้นอนุบาลทิ้งเลย บอกว่าเวลาเด็กนี่ให้เรียน ป.๑ อนุบาลไม่ต้องเรียน ถ้าเด็กมันเรียน ป.๑ ส่วนใหญ่มันก็เรียน ไหวนั่นแหละ นี่คือภาคการศึกษา

แต่ในภาคการปฏิบัติ เห็นไหม ถ้าจิตไม่สงบ เราจะบอกว่าอนุบาลใจ แคจิตสงบนี่คืออนุบาล ถ้าจิตมันสงบนะ พอจิตมันสงบขึ้นมาแล้ว จิตสงบแล้วมีหลัก พอจิตสงบแล้วมีหลัก พุทโธ พุทโธเนี่ย เขาบอกพุทโธไม่ใช่ปัญญา ใจ มันไม่ใช่ปัญญา แต่! แต่ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิก็ต้องใช้ปัญญานะ ฉะนั้น ถ้ามันใช้ปัญญาแล้ว พอจิตมันสงบจริง เราถึงบอกว่าสติปัญญา ๔ จริงมันเกิดตรงนั้น สติปัญญา ๔ นะ เวลาสติปัญญา ๔ จริง จิตที่มันเห็นตามความเป็นจริง

นี่ถ้าชัดเจนมากนะให้ไปฟังเรื่อง “จิตจริง-โศดาบันจริง” ถ้าจิตปลอม โศดาบันปลอม ไปฟังได้อยู่ในเทศน์บนศาลา ชื่อเรื่อง “จิตจริง-โศดาบันจริง” ถ้าจิตปลอม โศดาบันปลอมๆ มันก็เข้ากับอันนี้ ถ้าจิตไม่มีสมาธิ จิตไม่มีหลักนะ เราใช้ปัญญาไปมันก็เป็นปัญญาของเราไป

ปัญญาในการคาดหมายเป็นปัญญาของเรา เพราะปัญญาอย่างนี้มันก็เป็นปัญญาไป ผลของมันถ้าเป็นสัมมานะ ผลของมันคือปล่อยวาง ผลของมันคือปัญญาอบรมสมาธิ ผลของมันคือสมณะ ไม่ใช่วิปัสสนาหรือ แต่ถ้าเป็นวิปัสสนานะ ขนลุกขนพองสยองเกล้า แล้วมันสะเทือนใจมาก อันนั้นถึงเป็นความจริง

ฉะนั้น ถ้าเป็นความจริง สติปัญญา ๔ จริงนี่จิตสงบ พอจิตสงบแล้วนี่นะ ขณะจิตสงบนั้นก็เหมือนกับเรานี่ ถ้าเรามีเงิน เราใช้เงินไม่เป็น เงินนั้นก็ทำลายเรา ถ้าเรามีเงิน เราใช้เงินเป็น เงินนั้นก็ช่วยให้ประโยชน์กับเรา.. จิตที่สงบ บางคนก็คิดในความสงบนั้น จิตที่สงบแล้ว บางคนจิตสงบแล้วเห็นนิมิต ไปเห็นต่างๆ นี่มีเงินแล้วใช้ไม่เป็น ใช้สุรุ่ยสุร่ายนะ เงินนั้นก็ทำให้เสียหาย

ถ้าจิตสงบเป็นสมาธิ ถ้าเราใช้ไม่ถูกต้อง เราใช้ไม่เป็น.. นี่มันสำคัญตุนใจ ถ้าจิตสงบแล้วมันสำคัญตุน พอสำคัญตุนก็ใช้ถูกๆ ผิดๆ ไป แต่! แต่จำเป็น ประกอบธุรกิจ การดำรงชีวิต จะทำอะไร เงินเป็นตัวบันดาลให้ทุกๆ อย่างนะ ถ้าจิตสงบ จิตตัวนี้มันจะบันดาลให้ใจ ถ้าจิตมันไม่สงบ เห็นไหม จิตไม่สงบไปทางโลก.. ผู้เฒ่า ผู้แก่เดี๋ยวนี้จะมีเบี้ยยังชีพ ไม่ต้องทำงานเลยเขาแจกถึงบ้าน เบี้ยยังชีพเขาให้เลย

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันไม่สงบใช้ไหม? นี่มันไม่ได้ทำงานด้วยตัวมันเอง มันเป็นความคิด มันเป็นเรื่องต่างๆ มันก็เหมือนกับเรารับเบี้ยยังชีพตลอดไป รับเบี้ยยังชีพด้วยสถานะของมนุษย์ เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ เห็นไหม เราเกิดเป็นมนุษย์นี่บุญเก่ามันทำให้เราเป็นมนุษย์ ในกรณีอย่างนี้นะ เขาบอกว่าคนนี่ทำแต่ความเลว ทำไมกรรมไม่เห็นให้ผลเลย ยิ่งทำเลวยิ่งร้ายวย ยิ่งทำเลวยิ่งเป็นคนดี

กรรมเก่าของเขาในสถานะของมนุษย์ แต่ถ้าพอมันสิ้นลมหายใจ ลมหายใจขาดปั๊บ นี่ผลบุญ ผลกรรมให้ผลตามนั้นเลย แต่ขณะที่มันมีบุญอยู่ เห็นไหม ในกรณีเดียวกัน ในกรณีที่ถ้าเราเป็นมนุษย์ พอเราเป็นมนุษย์เราก็มีสถานะ มีจิตรองรับ ความรองรับนี้มัน

ก็เป็นไป แต่ถ้ามั่นสงบเข้ามา คำว่าสติปัญญา ๔ เรียบกว่าสติปัญญา ๔ ถ้าไม่มีความสงบของใจก่อน มันเป็นสติปัญญา ๔ ปลอม ก็เป็นวิปัสสนากับวิปัสสนา

ถ้าเป็นวิปัสสนานี้ละ วิปัสสนา เห็นใหม่ วิปัสสนาญาณ วิปัสสนาเกิดปัญญา วิปัสสนาคือการชำระกิเลส.. ถ้าวิปัสสนิก เห็นใหม่ เรานึกเอา เราสร้างภาพเอา คำว่าจริง-ปลอมของเราอยู่ตรงนี้ ตรงที่พวกกันนั้นนะมันเป็นการนึกคิด มันเป็นอย่างนั้น เราถึงว่าเป็นสติปัญญา ๔ ปลอม!

เพราะว่าเราเสียดาย เสียดายขึ้นของการทำความสงบ เห็นใหม่ การทำความสงบ ถ้าจิตทำความสงบ เหมือนกับเราเสียดายในขั้นของอนุบาล มาถึงนี่ปลงล้างขั้นอนุบาล ออกหมดเลยที่ไม่จำเป็น เสร็จแล้วให้เรียนเข้า ป.๑ เลย หรือ ป.๑ ถึง ป.๔ ก็ลบทิ้งอีก ให้เข้ามัธยมเลย พื้นฐานมันไม่มี มันเป็นอย่างไรล่ะ? นี้พูดถึงคำว่า “จริงและปลอม” นะ

ฉะนั้น คำว่าสติปัญญา ๔ นี้มันก็เป็น.. ประสาเราว่าเป็นธรรมและวินัย พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ พอบัญญัติไว้มันอยู่ที่การตีความไง พอตีความแล้วอ้างกัน เห็นใหม่ มันก็เหมือนกฎหมาย ตอนนี่เราต้องตีความกฎหมาย พอตีความกฎหมาย มุมมองของแต่ละกลุ่มชนก็ตีความกฎหมาย สุดท้ายแล้วต้องขึ้นศาลรัฐธรรมนูญ ให้ศาลชี้ความ

อันนั้นพูดถึงทางโลกนะ แต่ถ้าเป็นทางธรรมไม่หอรอก ถ้าเป็นทางธรรมนี้ผู้ปฏิบัติแล้วได้ผล ครูบาอาจารย์เราปฏิบัติแล้วได้ผล แล้วการว่าได้ผลนี้สติปัญญา ๔ มันเป็นอย่างนั้น คือสติปัญญา ๔ ต้อง...

ฉะนั้น เขาบอกว่า “ให้เกาะสติปัญญา ๔ ไปเลย มันใช้ปัญญา อย่าทิ้งสติปัญญา ๔ นะ อย่าทิ้งสติปัญญา ๔ นะ”

อานาปานสติ เวลากระทบปลายจมูกนั้นก็คือกาย ลมที่ปลายจมูกก็คือกาย พุทโธ พุทโธ เห็นใหม่ มันก็สติปัญญา ๔ เหมือนกัน เพียงแต่ว่าจะอธิบายแง่มุมใดเท่านั้นเอง ที่นี้คำว่าแง่มุม สติปัญญา ๔ การวิปัสสนา นี้พูดถึงกลุ่มชนนั้นที่เขาสั่งสอนกัน แต่ในกรรมฐาน หลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์ ครูบาอาจารย์เราท่านบอกว่า

“ต้องพยายามทำความสงบของใจให้ได้ก่อน”

แล้วเวลาเราปฏิบัติกัน ใครที่ปฏิบัตินี้จะผ่านการปฏิบัติ พอจิตสงบแล้วปัญญา มันโปร่งมาก มันจะคิด มันจะใช้ปัญญาสิ่งใด มันจะแก้วักล่า มันจะชำระล้าง มันจะ ทะลุทะลวงไปหมดเลย แต่ถ้าจิตเราไม่สงบนะ ปัญญาที่มันที่อ้อๆ แล้วปัญญามันไม่ไป เขาจะรู้เลย เห็นไหม

เหมือนกับเราทำธุรกิจ ถ้ายังทำแล้วยังขาดทุนๆ ใดๆ ก็ล้มเหลว ชีวิตนี้ล้มเหลว ตลอด มันก็น่าท้อใจนะ แต่ถ้าเราปฏิบัติ พอปฏิบัติไปมันมีกำไรเหมือนกัน มีกำไร มีขาดทุน มีกำไรมากขึ้น กำไรมากขึ้นคือจิตมันปล่อยวางมากขึ้น จิตมันดีขึ้น เราเทียบเคียง ได้ เวลาเราทำธุรกิจนะ กำไร ขาดทุนนี่เรานับกันที่ตัวเลขนะ แต่เวลาปฏิบัติขึ้นมา ความ รับรู้ของเรา ในใจของเรารู้จริง อันนั้นเป็นความจริง

ฉะนั้น เพราะคำว่าสติปัญญา ๔ จะไปปลบล้างเลยมันก็เป็นธรรมและวินัย เพียงแต่ว่าเราพูดถึงการตีความ แล้วตีความกันไป เพียงแต่เขาบอกว่า “ถ้าพุทธโฆแล้วมัน เป็นสมณะ มันไม่ใช่วิปัสสนา ไม่ใช่สติปัญญา ๔” นั่นเขาว่าของเขาไป แต่ถ้าพอจิตมัน สงบแล้ว พอมันเห็นจริงแล้ว เหมือนเรานี้เริ่มต้นจากพื้นฐานที่ดี แล้วเริ่มต้นมาถูกต้อง พอมันเริ่มก้าวเดินได้นะมันไปเต็มทีเลย

แต่ถ้าสติปัญญา ๔ สติปัญญา ๔ นี้ก้าวเดินไม่ได้ ก้าวเดินไม่ได้ คือเขาเดินไป ไม่ได้ แต่คนทำกันเยอะมาก แล้วก็บอกว่าสบาย สบาย.. สบายๆ นี่มันก็เป็นสถานะของ มนุษย์ สถานะของมนุษย์ ตรีกในธรรมแล้วมันสบายใจก็เท่านั้นแหละ เท่านั้นจริงๆ มัน ไม่ก้าวเดินไปหรอก

นี่เราพูดในสถานะของกรรมฐาน ของการปฏิบัติ แต่ถ้าพูดในสถานะของปริยัติที่ เขาพูดกันนั้นก็เรื่องของเขา อันนี้พูดถึงเขาถามเรื่อง “สติปัญญา ๔” นะ

ถาม : ๕๑๔. เรื่อง “อาการของขณิกสมาธิ”

หลวงพ่ : เขาบอกว่าเขานั่งนะ ในระหว่างที่เขา นั่งแล้วก็สวดมนต์อุทิศส่วนกุศล มัน ต้องอ่านหมดนะ ถ้าไม่อ่านหมดเดี๋ยวมันถึงอีกแหละ

ถาม : กราบขอบพระคุณหลวงพ่ที่ได้เมตตาตอบคำถามของหนูในครั้งที่แล้ว หนู เพิ่งเริ่มนั่งสมาธิได้ประมาณ ๔ เดือนค่ะ มีอยู่ครั้งหนึ่งหนูนั่งบนเก้าอี้โดยวางเท้าบนพื้น

คะ ตอนนั้นหนูสวดมนต์เสร็จแล้วหนูก็อุทิศส่วนกุศลต่อคะ ในขณะที่อุทิศส่วนกุศลนั้น หนูรู้สึกเหมือนกับตั้งแต่ทำมาจนถึงเอามันหายไป

คือมันเหมือนวูบแต่ไม่ได้วูบแรง หนูก็อธิบายไม่ถูก แต่ที่แน่ๆ คือรู้สึกชัดเจนว่า ขาหาย จะรู้สึกเหมือนแค่เรามีช่วงบนอยู่ แต่ก็ไม่ได้ชัดมากกว่าที่แขน ที่ตัว คือมันก็ไม่ได้เบาคะ แต่ที่รู้สึกคือว่ามีช่วงบนอยู่ คือถ้าหนูขยับแขนก็จะชัดว่าแขนยังอยู่ ผิดกับที่ขาที่ รู้สึกว่าขาหาย หนูก็อธิบายในใจว่าขาหาย หนูก็อธิบายว่าทำอะไรดี หนูก็เลยคิดว่า ถ้าอย่างนั้นก็อุทิศส่วนกุศลต่อ เพราะอาการอย่างนี้เกิดในขณะที่หนูอุทิศส่วนกุศล หนูก็พยายามคิดว่าอุทิศให้ใครดี

เพราะตอนนั้นหนูอุทิศส่วนกุศลเสร็จแล้ว ก็เลยคิดว่าอุทิศให้เทวดา แล้วก็คิดไม่ออกว่าอุทิศให้ใครต่อ หนูก็อธิบายว่าพยายามประคองให้ขามันหายต่อไปนะคะ แต่พอคิดออกไปแล้ว จะทำอย่างไรขามันก็กลับมาคะ.. คำถาม!

๑. หนูอยากทราบว่าอาการที่เกิดขึ้นนี้ใช่ขนิภะหรือเปล่านั้นคะ

๒. ถ้าใช่ขนิภะสมาธิ หนูสงสัยว่าในระหว่างที่เราเป็นสมาธิอยู่ หนูใช้ความคิดโดยคิดว่า อุทิศส่วนกุศลให้พ่อ แม่ พี่ น้อง ในระหว่างที่เราใช้ความคิดนั้นเกิดสมาธิได้หรือคะ หนูฟังหลวงพ่อบอกว่า พุทโธมันก็เหมือนกับเราแค่พุทโธ โดยไม่ต้องสนใจอะไรทั้งสิ้น

๓. หนูสังเกตตัวเอง หลายครั้งที่หนูอุทิศส่วนกุศล อาการแบบนี้ก็จะเกิดขึ้นคะ แต่โดยส่วนมากหนูจะนั่งพับเพียบ เลยรู้สึกไม่ชัดเหมือนที่หนูเล่ามาว่าขาหาย แต่มันก็มีอาการคล้ายๆ กัน เหมือนกับมันก็ไม่ได้เบามาก แต่มันก็นิ่งๆ อยู่ตรงกลางๆ คะ

๔. มีอยู่ครั้งหนึ่งหนูอุทิศส่วนกุศลคะ แล้วมันก็เริ่มนิ่งๆ ตรงกลางๆ อีกคะ หนูก็เลยพุทโธ หนูก็อธิบายว่าพยายามประคองให้นิ่งๆ ต่อไป แต่มันกลับนิ่งบ้าง เริ่มจะหลุดบ้าง จนมันหลุดไปที่สุด หนูสงสัยว่าที่หนูพยายามประคองให้นิ่งๆ แบบนี้ถูกหรือเปล่านั้นคะ หนูก็อธิบายเองว่าเราสามารถประคองให้นิ่งๆ ได้ไปนานๆ แล้วสมาธิก็จะพัฒนาไป หนูก็อธิบายผิดหรือถูกคะ

หลวงพ่อบอก : ขนิภะสมาธินี้ ขนิภะสมาธิคือสมาธิที่ผิดแปลกไปจากปุถุชน โดยธรรมดาของมนุษย์มีสมาธิอยู่แล้ว อย่างเช่นทางการแพทย์เขาว่า เด็กสมาธิสั้น สมาธิยาว ถ้าสมาธิ

สั้นเด็กควบคุมตัวเองไม่ได้ ถ้าสมาธิยาว สมาธิปกติ เด็กหรือผู้ใหญ่จะควบคุมได้ ในการทำงาน ถ้าคนสมาธิดีการทำงานนั้นจะนิ่ง ถ้าคนสมาธิไม่มั่นคง ทำงานแล้วมีแต่ความกังวล มีแต่ความทุกข์ยาก เห็นไหม นี่สมาธิของปุถุชน

นี่เรากำหนดพุทฺโธ พุทฺโธ พุทฺโธ เพื่อจะฝึกจิตของเราให้มีความสงบมากขึ้น ให้มีหลักมากขึ้น เวลาจิตมันมีคำบริกรรม จิตมันมีที่เกาะเกี่ยว เหมือนกับเราทำอาหาร หรือเหมือนกับเราหุงข้าว ถ้าอุณหภูมิของอาหารขึ้นมาน้ำมันจะเดือดไหม.. จิต! จิตถ้ามันบริกรรมพุทฺโธ พุทฺโธ พุทฺโธ มันต้องสมดุลของมัน พอสมดุลของมันนี่มันเป็นขณิกสมาธิ

คำว่าหายใจนะ เรว่ามันเป็นขณิกสมาธินั่นแหละ เรว่ามันเป็นปีติ! พอมันมีอาการหาย อาการวูบวาบ มันเป็นอาการของปีติ อาการของปีติ นี่วิตก วิจารณ์ ปีติ สุข เอกัคคตารมณ์.. มันจะเป็นขณิกสมาธิได้ไหม? เรว่าน่าจะเป็นได้ ถ้ามันน่าจะเป็นได้ใช่ไหม..

“ข้อ ๑. สิ่งนี้เป็นขณิกสมาธิไหม?”

ขณิกสมาธิอยู่ตรงที่เราพุทฺโธ พุทฺโธ พุทฺโธนี่ เห็นไหม พุทฺโธ พุทฺโธ เหมือนกับอุณหภูมิเวลาเราต้มน้ำ นี่ถ้าถ่านถ้าไฟมันดี อุณหภูมิมันพุดถ่านขึ้นมา มันก็เกิดให้จิตนี้เปลี่ยนแปลง มันเกิดที่ตรงนั้น แต่พอเกิดที่ตรงนั้นแล้ว อาการ! อาการที่ขหาย อาการต่างๆ นี่เป็นอาการ ถ้าจิตมันไม่เป็นสมาธิมันไม่เกิดอาการอย่างนี้ อาการของขณิกสมาธินั้นเป็นขณิกสมาธิ แต่อาการที่ขหาย นั้นมันเป็นอีกอาการหนึ่งที่ซ้อนทับเข้ามา

ที่นี้ทับซ้อนเข้ามา สิ่งนี้เราไม่ต้องไปกังวลมัน ที่นี้สิ่งที่ขหาย สิ่งที่ว่าขหาย ไปครึ่งตัว เหลือครึ่งตัว มันเกิดจากจิตที่มันมีคำบริกรรมพุทฺโธ พุทฺโธ มันก็เป็นอย่างนี้ ถ้าไม่มีพุทฺโธมาเลย สิ่งนี้ไม่เกิดขึ้นหรอก สิ่งที่เกิดขึ้น สิ่งที่เป็นไป เพราะเรากำหนดพุทฺโธจิตมันถึงเป็นสมาธิ พอจิตเป็นสมาธิแล้วมันถึงมีอาการอย่างนี้ นี่พุดถึงข้อที่ ๑.

ถาม : ข้อที่ ๒. ถ้าใช้ขณิกสมาธิ หนูสงสัยว่า ที่เราเป็นสมาธิอยู่นี้ หนูใช้ความคิดอยู่ โดยคิดว่าหนูอุทิศส่วนกุศลให้ญาติพี่น้อง ในระหว่างที่เราใช้ความคิดนี้มันเกิดสมาธิได้

หรือคะ เพราะหลวงพ่อบอกว่าพุทโธอย่างเดียว พุทโธอย่างเดียว พุทโธไม่ต้องสนใจสิ่งใดเลย

หลวงพ่ : ถูกต้อง! พุทโธอย่างเดียว พุทโธอย่างเดียว พุทโธนี่เป็นเหตุ พุทโธนี่เป็นเหตุ พอพุทโธนี่จิตเข้าไปเกาะ เห็นไหม ถ้าเราไม่พุทโธจิตมันแต่ส่าย จิตนี้มันคิดไปตามธรรมชาติของมัน คิดตั้งแต่แรงขับของจิตนิสัยของคน นี่เรายังบังคับให้มันพุทโธ พุทโธอย่างเดียว จากคิดเรื่องร้อยแปดไปคิดเรื่องหนึ่งเดียว พอคิดเรื่องหนึ่งเดียวนี่ เพราะการคิดเรื่องหนึ่งเดียวโดยจงใจ โดยตั้งใจ ความที่จิตมันสมคูลของมัน มันก็จะเกิดอาการของมัน

ฉะนั้น พอมันเกิดอาการแล้ว นี่เขาถามว่า “มันคิดได้หรือคะ? ในเมื่อเราพุทโธอยู่ มันคิดได้อย่างไรคะ?”

มันคิดได้ เพราะอะไร? เพราะสมาธิระดับขณิกสมาธินี้คิดได้ มันมีความรับรู้อยู่ได้ อุปการะก็ยังพิจารณาได้ แต่ถ้ามันเข้าถึงไปกว่านี้ อธิปไตยสมาธิไม่มีสิทธิ์คิด ถ้ามันคิดอยู่มันก็ไม่ใช่ว่าสมาธิที่ลึกอย่างนั้น

ฉะนั้น สิ่งที่คิดได้นี้ไม่ต้องสงสัยสิ่งใดเลย นี่ที่มันรับรู้เพราะสมาธิเราได้ระดับนี้ สิ่งที่มันจะคิด มันจะรับรู้เพราะขณะที่เราอุทิส่วนกุศลอยู่ อุทิส่วนกุศลอยู่นี้มันเป็นปัจจุบันใช่ไหม? แต่ผลที่ว่ามันยังหายอยู่ มันยังอะไรอยู่เนี่ย.. เวลาเราเอาหินทิ้งไปในน้ำมันเกิดคลื่นไป เห็นไหม พอหินตกน้ำปั๊บ คลื่นของน้ำมันก็ต่อเนื่องกันไป

เวลาหินตกน้ำ ตูม! นี่ถ้าเราทำสมาธิตูมมันมีกำลังของมัน อาการที่สั่นกระเพื่อมไป เห็นไหม นี่มันไม่ต้องสงสัย มันวางให้ได้ไง เพราะวางให้ได้แล้วกลับมาที่พุทโธ พุทโธมันจะดีขึ้น

ถาม : ข้อ ๓. หนูสังเกตตัวเอง หลายครั้งที่หนูอุทิส่วนกุศล อาการแบบนี้ก็จะเกิดขึ้นค่ะ แต่โดยส่วนมากหนูจะนั่งพับเพียบ เลยรู้สึกไม่ชัดเหมือนที่หนูเล่ามาว่าหายไปแล้ว แต่มันก็มีอาการคล้ายๆ กัน แต่มันก็ลำบากอยู่ตรงกลางนะ

หลวงพ่ : ก็ว่ามันเบาๆ อยู่ตรงกลางนี่อยากได้ เวลาคนมีปีตินะ เวลามันเบา กายเบา ตัวเบาทุกอย่าง ก็คนอยากได้ เพราะความอยากได้มันเลยไม่ได้ เพราะเราไปอยากได้ที่

ผลไง เขาเรียกวิบาก เห็นไหม เวลาเราทำคุณงามความดี เวลาอุทิศส่วนกุศลไป สิ่งที่มี
ได้ผลขึ้นมา นั่นมันเป็นวิบาก แต่มันเกิดมาจากไหนล่ะ? เกิดมาจากเราทำคุณงามความดี

อันนี้ก็เหมือนกัน ตัวเบา ภายเบา มันเกิดจากพุทโธ ถ้าไปพุทโธ พุทโธมากๆ นะ
ไอ้ภายเบา มันจะมากขึ้น แต่เราอยากได้ภายเบา แล้วไปประคองที่ภายเบา เราไป
ประคองไง คุณคิดงานจะได้เงินมา เห็นไหม เงินนี้มันมาจากไหน? มาจากการทำงาน
แต่นี้จะเอาเงินๆ แต่งานไม่เคยสนใจมัน งานนี้ปล่อยทิ้งเลย แล้วบอกว่าเอาเงินๆ

นี่ก็เหมือนกัน พุทโธเราไม่ไปจงใจมัน เราจะเอาแต่ภายเบาๆ ทีนี้พอภายเบาแล้ว
คิดใจมาก จะประคองให้ภายเบาตลอดไป ให้กลับไปพุทโธนะ แล้วพอภายเบาขึ้นมา
มันเหมือนกับเรานี้เป็นคนทุกข์ทนเจ็บใจ เราได้เดือนละพัน เราว่าเงินเราเยอะนะ แต่พอ
เราทำงานมากขึ้น เราได้เงินเดือนละหมื่น พอเราทำมากขึ้นเราได้เดือนละแสน เห็นไหม
พอเดือนละแสน เมื่อก่อนเงินพันมีค่ากับเรามากเลย พอเงินหมื่นมา เงินแสนมา เอ๊ะ.. เงิน
พันทำไมมันไปไหนล่ะ?

ทุกคนจะถามตรงนี้มาก เมื่อก่อนนี้ภายเบามากนะ เมื่อก่อนนะ อู้ฮู.. พองดี ปีติดี
หมด เดียวนี้หายไปในไหนหมดเลย เงินพันนะมันซ่อนอยู่ในเงินหมื่น เงินแสนนั้น ปีตินี้มัน
ก็ซ่อนอยู่ในความรู้สึกของเรา เห็นไหม มันมีอยู่ แต่เมื่อก่อนเราไม่เคยมีเงินมีทองเลย มี
พันหนึ่งก็อู้ฮู.. ดีใจนะ พันหนึ่งนี่มีความสุขมาก พอมีเงินหมื่นขึ้นมา เงินพันก็อยู่ในหมื่น
นั้นแหละ เงินพันก็อยู่ในแสนนั้นแหละ

เวลาจิตมันประสบลสิ่งต่างๆ ขึ้นมานี้มันจะดีขึ้นเรื่อยๆ อนาคต คำว่าภายเบานี้มี
เงินพัน แล้วพอทำงานมากขึ้นเขาจะให้เงินเดือนเดือนละหมื่นบอกไม่เอาจะเอาพันเดียว
เขาจะให้แสนบอกไม่เอาจะเอาพันเดียว นี่ไงภายเบาๆ ก็จะเอาเบาอยู่อย่างนี้ ภายเบานี้พอ
เราไปสัมผัสเงินพันหนึ่ง เดียวจะมีเงินหมื่น จะมีเงินแสน แล้วถ้าไม่ไปเอาเงินหมื่นเงิน
แสนนะ จะติดเงินพันอยู่ มันจะไม่ได้เงินหมื่น ไม่ได้เงินแสนไง

ฉะนั้น พุทโธไป เงินพันหนึ่งก็เก็บไว้ เงินหมื่นมาก็สะสมไว้ เงินแสนมาก็สะสม
ไว้ สะสมไว้เป็นทุน สะสมไว้แล้วออกพิจารณา เดียวจะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็น
ธรรม นั่นละสติปัญญา ๔ เกิดตรงนั้น

ถาม : ข้อ ๔. มีอยู่ครั้งหนึ่งหนูอุทิศส่วนกุศลคะ แต่มันก็เริ่มนิ่งๆ และกลางๆ อีกคะ หนูก็เลยพุทโธ หนูคิดว่าจะพยายามประคองให้นิ่งๆ ต่อไป มันก็เหมือนกับนิ่งๆ บ้าง เริ่มจะหลุดบ้าง จนหลุดไปในที่สุด หนูสงสัยว่าหนูควรจะทำอย่างไรคะ

หลวงพ่ : อยู่กับพุทโธนะ ถ้าเราพุทโธมาได้ ทุกอย่างมันเกิดจากรณะ คำว่าพุทโธนี้มันเป็นพื้นฐาน แม้แต่เวลาพุทโธกับการใช้ปัญญา พุทโธคือทำสมณะกับการใช้ปัญญามนุษย์มีสองเท้า ถ้าสองเท้านี้จะเดินไปด้วยกัน ถ้ามนุษย์มีเท้าเดียว เขาต้องใช้ขาเทียมไม่อย่างนั้นเขาก็ต้องใช้ไม้เท้าค้ำยันไป คนมีเท้าเดียว เห็นไหม ต้องเดินไปโดยสัจจะของมนุษย์ โดยการประพฤติปฏิบัติ สมณะกับวิปัสสนาต้องไปคู่กัน

สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน ทั้งสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ได้เลย แต่เริ่มต้นต้องเป็นสมถกรรมฐานก่อน อย่างเช่นเด็กนี้ เด็กคลอดออกมาทุกคนนอนอยู่นะ ต้องหัดนั่ง หัดคลาน แล้วถึงจะเดินได้ โดยธรรมชาติของเด็ก ทุกคนเกิดมาต้องเดินได้หมด ทีนี้กว่าจะเดินได้มันต้องฝึกเดิน หัดเดิน

จิต! จิต เห็นไหม เราเกิดมาจิตเป็นปุถุชน เกิดมาก็ตายหมด มันยังเดินไม่เป็น มันยังทำอะไรไม่ได้ มันยังภาวนาไม่เป็น แต่ถ้ามันหัดภาวนาเป็น นี่เด็กมันต้องฝึกนั่ง หัดคลาน หัดเดิน มันถึงจะเดินได้.. จิต! จิตถ้ามันไม่ทำความสงบของใจ มันไม่แข็งแรงมันจะเดินได้อย่างไร? คนเราไม่แข็งแรง เด็กขาถีบ เด็กพิการ เด็กที่ไม่มีขามันจะเดินได้อย่างไร?

จิต! จิตถ้าไม่ทำสมณะขึ้นมา เพราะการทำสมณะ การทำความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบแล้ว เห็นไหม ถ้าใจมันสงบนี้ความรับรู้ของใจ เพราะถ้าใจมันสงบ เวลาปัญญา มันเกิดขึ้นมา มันเกิดปัญญาจากจิต มันเกิดปัญญามันจะเห็นกาย เห็นกายแล้วมันก็สั้นไหวไปในหัวใจ

ฉะนั้น โดยอาชีพทางการแพทย์เขาผ่าตัดทุกวัน เขาเห็นกายหรือเปล่า? นี่เขาไม่เห็นกายของเขา อย่างถ้าเป็นหมอที่ตึ้นะ เวลาเขาผ่าตัดเขาใช้ปัญญาของเขา เขาก็สลดสังเวชทั้งนั้นแหละ เขาสลดสังเวช เขาสงสาร นี่เขาก็ได้แต่สัญญาอารมณ์ แต่ถ้าจิตมันสงบเข้ามา เวลามันเห็นกายขึ้นมามันสะท้อนใจ เห็นไหม มันสะท้อนมาก นี่ห้วนไหว

ไปหมดเลย มันสะท้อนหัวใจมาก อันนั้นละปัญญาที่มันละเอียดอยู่ นี่สติปัญญา ๔ มันเกิดตรงนั้น!

ฉะนั้น สิ่งที่มันจะเป็นสมณะหรือจะเป็นวิปัสสนา นี่มันไปคู่กัน เพราะมนุษย์มีสองเท้า ถ้ามันถึงที่สุดแล้วนะ เพราะคำว่าพุทโธ พุทโธแม้แต่ขั้นไหน คำว่าทำงานนะ ถ้าใจมันทำงานมันใช้พลังงานไปไหม? มันอ่อนเพลียไหม? คนเกิดมาต้องหลับต้องนอนไหม? ต้องพักผ่อนไหม? ใครเกิดมาแล้วบอกทำงานทั้งปีทั้งชาติ แล้วไม่เคยพักผ่อนเลย มันเป็นไปได้หรือไม่ได้หรืออก แม้แต่ทำงานยังพักร้อน ยังไปเที่ยวพักผ่อน

นี่ก็เหมือนกัน จิตมันทำงานแล้วมันต้องพัก คำว่าต้องพัก ถ้าไม่มีพุทโธ ไม่มีสมณะเลยนี่ไปไม่รอดหรืออก เครื่องยนต์นะเวลาใช้เขาต้องซ่อมต้องแซม ต้องพักร้อนเลย เขาต้องพักผ่อนมันเลย เครื่องยนต์เขายังใช้ตลอดไปไม่ได้เลย แล้วหัวใจ โดยธรรมชาติ คนเกิดมามันก็ไม่เคยพักนั่นแหละ เพราะธาตุรู้มันเป็นอย่างนั้น แต่เวลาเราใช้ปัญญาขึ้นมา..

เพราะงานมันมี “งานโลกกับงานธรรม” ถ้าจิตไม่สงบมันก็เป็นงานโลกๆ จิตไม่สงบมันก็เป็นสัญญา ถ้าจิตสงบมันก็เป็นปัญญา ถ้าจิตสงบ แล้วคำว่าสงบ เห็นไหม โสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี พระอรหันต์ มันก็ต้องพิจารณาตลอดไป ไม่ใช่พิจารณาแล้วทีเดียวมันจะจบที่ไหนล่ะ? พอไม่จบปั๊บมันก็ต้องใช้กำลัง พุทโธนี่มันถึงต้องใช้ตั้งแต่โสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี จนพระอรหันต์ก็ต้องใช้พุทโธ!

พุทโธหยุดไม่ได้หรืออก การทำความสงบของใจไม่มีทางที่จะหยุดตรงไหนได้ มันต้องใช้ตลอดไป นี่คำว่าใช้ตลอดไป เพียงแต่ว่ามันขั้นไหนมันใช้มากน้อยแค่ไหน ฉะนั้น สิ่งที่ว่ามันเป็นสมณะ มันไม่ใช่ปัญญา เพราะคนไม่เคยเห็นนะ คนไม่เคยภาวนามันก็แปลกอยู่ มันก็ยื่นกระดาษเขาเดียวพูดอยู่อย่างนั้นแหละ คนตาบอดก็พูดอย่างนั้นตลอดไป แต่ถ้าวินใจเขาตาดีเขาไม่กล้าพูดอย่างนั้น

ฉะนั้น เวลาเราฟังใครพูดถึงธรรมะ ถ้าเขาพูดอย่างนั้นนะ ใจเรานี้คัดค้านมากกว่า พวกนี้ภาวนาไม่เป็น ถ้าคนภาวนาเป็นจะพูดอย่างนั้นไม่ได้ คนภาวนาเป็นจะไม่พูดคัดค้านกับความจริง ถ้าเขาพูดอย่างนั้นแสดงว่าเขาพูดคัดค้านกับความเป็นจริง ถ้าเขา

คัดค้านกับความเป็นจริง นี่ใจเขาจะจริงได้อย่างไร? ถ้าใจเขาจริงนะ เขาจะคัดค้านกับความเป็นจริงไม่ได้

ฉะนั้น สิ่งที่เขาว่า “นี่มีอยู่ครั้งหนึ่งอุทิศส่วนกุศลแล้วคิดว่ามันจะเริ่มนิ่งๆ กลางๆ หนุกก็เลยพุทโธแล้วพยายามประคองให้นิ่งๆ”

กลับไปพุทโธให้หมดเลย สิ่งใดที่มันเกิดขึ้น มันเกิดขึ้นจากพุทโธนะ แล้วที่ว่าเราจะประคองนิ่งๆ แล้วอยากได้ตัวเบาๆ เพราะเวลากายเบาๆ มันเกิดปีติ มันก็เกิดความสุขนั่นแหละ เกิดปีติ คนเรานี้ณะเวลามันทุกข์ยาก เวลามันปล่อยวางอะไรมันก็มีความสุข แต่ความสุขอย่างนี้เป็นความสุขพื้นฐาน ความสุขเริ่มต้น เราอย่าเพิ่งไปติดมัน อย่าเพิ่งไปอยากได้ แล้วพออยากได้ก็จะไปตรงว่างๆ กลางๆ เหมือนกับเราไม่ทำงานแล้วใช้แต่เงิน มันเป็นไปไม่ได้หรอก ถ้าเราอยากได้เงินมากๆ เราก็ทำงานให้มากขึ้น เราทำงานให้มากขึ้น เราดูแลงานของเรา เงินจะไหลมาเทมา

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราอยากได้นิ่งๆ กลางๆ เราพุทโธให้ชัดๆ แล้วพุทโธชัดๆ มันไม่นิ่ง มันไม่สบายเลย ต้องตั้งสติ ต้องกำหนด ต้องระลึกรู้ มันลำบากไปหมดเลย ก็เพราะว่ามันลำบากใจมันถึงได้ผลว่าเบาๆ ใจ เพราะมันลำบากใจ มันถึงได้มีกายเบาๆ กายหายไปเพราะเกิดจากมันใจ ถ้าไม่มีเหตุอะไรจะเกิดขึ้นมาล่ะ? ถ้าไม่มีเหตุมีมันก็รับของใจใจ ปล่อยมา จี๊มา ลักของเขามา แต่ถ้าเราพุทโธ พุทโธนี้เราทำมา เรารักษามา เราดูแลมา มันของๆ เราใจ

ต้องกลับไปพุทโธ พุทโธอย่างเดียว แล้วอย่างที่ว่านี้ “หลวงพ่อบอกว่าพุทโธอย่างเดียว ไม่ต้องไปสนใจอะไรเลย แล้วเวลามันว่างมันคิดได้อย่างไร?”

นี่ใจ เวลามันเกิดจริงมันเป็นอย่างนั้นล่ะ เวลามันจริงมันเป็นอย่างนั้น เวลามันจริงขึ้นมานิ่งไปหมดเลย แต่ถ้าพอเวลาจำมานะ อู้ฮู.. มันเป็นอย่างนั้น มันเป็นอย่างนั้น อู้ฮู.. พุทโธใหญ่เลย แต่ถ้ามันเป็นจริงนะ พุทโธไม่ถูก หนุกก็พุทโธไม่ถูก นี่ก็พุทโธไม่ถูก นั่นล่ะเป็นความจริง แต่พอชำนาญขึ้นมาแล้วนะ เดี่ยวเทศน์สอนได้สบายมากเลย เวลามันชำนาญแล้วนะ มันอธิบายได้หมดเลย แต่ถ้ายังไม่ชำนาญก็ว่านั่นอะไร? นั่นอะไร? พุทโธไว้เดี๋ยวจะรู้

ข้อ ๕๑๗. เขายกเลิกคำถาม ไข้ไปแล้ว

ข้อ ๕๑๘. ไม่มี

ที่ข้อ ๕๑๘. เขาถามมาเยอะแล้วเขายกเลิกมาเยอะนะ แต่คราวนี้ได้ตอบปัญหา
ซะที ไม่ได้ตอบปัญหาเขาหลายทีแล้ว เพราะเขายกเลิกมาเรื่อยเลย

ถาม : ๕๑๘. เรื่อง “ตรงนี่คือความแตกต่างระหว่างวิปัสสนา กับวิปัสสนิกะใหม่
ครับ”

กราบนมัสการหลวงพ่อกับ เวลานั้นสมาธิผมนึกพุทโธ พุทโธ และตามรู้ลม
หายใจ แล้วผมก็จะเห็นจิตที่นึกพุทโธ พุทโธ ตั้งมั่นปรากฏชัดขึ้นมา สักพักหนึ่งก็จะมี
ภาพนิมิตเกิดขึ้น มาปิดบังจิตที่นึกพุทโธ พุทโธ เมื่อผมนึกพุทโธชัดๆ และตั้งใจรู้ลม
หายใจชัดๆ ภาพนิมิตก็จะดับไป แล้วจิตก็จะนึกพุทโธ พุทโธ ก็จะปรากฏขึ้นมาอีก แต่จะ
มีความตั้งมั่นและชัดเจนมากกว่าเดิม แล้วอีกสักพักหนึ่งก็จะมีภาพนิมิตที่เหมือนความ
จริงมากกว่าครั้งแรก เกิดขึ้นมาปิดบังจิตที่นึกพุทโธอีก

และเมื่อผมนึกพุทโธชัดๆ และตั้งใจรู้ลมให้ชัดๆ ขึ้นอีก ภาพนิมิตก็จะดับไป แล้ว
จิตที่นึกพุทโธ พุทโธ ก็จะปรากฏขึ้นมาอีก แต่คราวนี้จิตที่นึกพุทโธ พุทโธ ก็จะคมชัด
และตั้งมั่นชัดเจนมากกว่าเดิมยิ่งๆ ขึ้นไปอีก แล้วอีกสักพักหนึ่งก็จะมีภาพนิมิตที่ชัดเจน
เหมือนความจริงมากกว่าครั้งแรก เกิดขึ้นมาบังจิตที่นึกพุทโธ พุทโธ นั้นอีก คราวนี้ผมนึก
ในใจว่า

“ถ้าเราตายแล้ว ร่างกายของเราจะเป็นอย่างไร?”

ผมก็เห็นภาพกระดูกท่อนหนึ่งค่อยๆ แดกกระจายออกจนกลายเป็นดิน ซึ่งภาพ
นิมิตที่ผมเห็นในตอนนี่ มีความชัดเจนเหมือนกับผมเห็นด้วยตาตนเองจริงๆ แล้วในใจ
ของผมมันมีความเคลื่อนไหว เหมือนเราเคลื่อนย้ายวัตถุสิ่งของ คือมันเคลื่อนไหวถูกคิด
ขึ้นมาว่า

“อ้อ! ทุกที่ที่เราเป็นสุขเป็นทุกข์กับเรื่องต่างๆ เพราะเราไม่รู้ว่าร่างกายของเรามัน
เป็นดิน”

การเคลื่อนไหวถูกคิดของใจแบบนี้ทำให้ผมมีความสุขมาก แต่ตักพักเดียว
ความรู้สึกในใจก็ไหลกลับมาเชื่อว่าร่างกายของเราเป็นดินอย่างเดิม

ผมขอถามว่า..

๑. การภาวนาที่ผมเล่ามานี้ คือวิปัสสนาใช่ไหมครับ

หลวงพ่ : ใช่!

ถาม : ๒. วิปัสสนาแตกต่างจากวิปัสสนิกคือ ถ้าเป็นวิปัสสนา ภาพนิมิตที่เกิดขึ้น
สามารถเป็นครูสอนธรรมะให้แก่เราได้ เพราะว่าเมื่อเราเห็นภาพนิมิตชนิดนี้แล้ว ในใจ
ของเรามีความเปลี่ยนแปลงเหมือนมีการเคลื่อนย้ายสิ่งของบางอย่างภายในใจ แต่ถ้าเป็น
วิปัสสนิก ภาพนิมิตมันเกิดขึ้นมาจากความคิดของผู้ภาวนา ซึ่งภาพนิมิตชนิดนี้ไม่
สามารถทำหน้าที่เป็นครูสอนธรรมะให้แก่ผู้ปฏิบัติ เพราะว่าเมื่อผู้ปฏิบัติเห็นภาพนิมิต
ชนิดนี้แล้ว ในใจไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ เกิดขึ้น วิปัสสนาแตกต่างจากวิปัสสนิกตามที่
ผมอธิบายนี้ใช่หรือไม่ครับ

หลวงพ่ : ใช่ แต่! แต่สิ่งที่มันเกิดขึ้นมา เห็นไหม นี่เวลาเราบอกว่าพุทโธซัดๆ พุทโธ
ซัดๆ มันก็เกิดนิมิต พอเกิดนิมิตนี้เพราะอะไร? เพราะพุทโธเรายังไม่เข้มแข็ง แล้วพอมัน
เกิดนิมิตใช่ไหม แล้วเราก็พยายามนึกพุทโธอีกภาพนั้นก็หายไป พอพุทโธ พุทโธไป จิต
มันดีขึ้น ภาพนิมิตก็ชัดเจนขึ้น ทีนี้ภาพชัดเจนที่เห็นขึ้นมันเกิดปัญญา

ปัญญาเกิดตอนไหน? ปัญญาเกิดตอนบอกว่า “ร่างกายเราเป็นดินไม่ใช่หรือ”

เห็นไหม วิภาคนะ.. อุกหนิมิต วิภาคนิมิต เวลาบอกร่างกายนี้เป็นดินไม่ใช่หรือ
มันก็เกิดเป็นท่อนกระดูกมา แล้วท่อนกระดูกก็กระจายออก นี่คือปัญญา ปัญญาคือการ
รำพึงในสมาธิใจ เวลาจิตเป็นสมาธิแล้ว ถ้าเห็นภาพนิมิตนี้เรารำพึง เวลาเราบอกว่ากายนี้
เป็นดินไม่ใช่หรือ? ทำไมมันเกิดเป็นภาพข้อกระดูกขึ้นมาล่ะ? แล้วข้อกระดูกก็แตก
กระจายออกไปได้อย่างไรล่ะ? พอมันแตกกระจายออกไปนี่เพราะกำลังของสมาธิใจ

นี่พอบอกว่าอย่างนี้ใช่ป่ะเดี๋ยวก็นึกภาพอีก ภาพนั้นก็เลยกลายเป็นวิปัสสนิก
วิปัสสนิกเพราะอะไร? วิปัสสนิกเพราะจิตไม่มีกำลัง ถ้าจิตไม่มีกำลังให้กลับมาที่พุทโธ

ให้พุทโธซัดๆ ไว้ พุทโธซัดๆ ไว้ พอซัดๆ บ๊ีบ เวลาจิตรำพึง เห็นไหม กายนี้เป็นดินไม่ใช่หรือ? กายนี้เป็นเราไม่ใช่หรือ?

พอเป็นเราบ๊ีบนี้ผลก็ตอบสนอง เพราะอะไร? เพราะปัญญา ความรำพึงมันออกไป พอออกไปแล้วภาพนิมิตเกิดมาเป็นกระดูก แล้วมันก็แตกกระจายออกไป แตกคือวิภาคะ พอวิภาคะมันก็ปล่อย มันก็มีความสุขมาก ความสุขมากอย่างนี้เป็นวิปัสสนาหรือยัง? นี่เริ่มต้น!

คำว่าเริ่มต้นนะมันเหมือนหญ้าปากคอก หญ้าปากคอกเรายังไม่มั่นใจว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด หญ้าปากคอกเราพยายามเลือก แล้วพยายามทำให้มันชัดเจน เดี่ยวพอมันจาก หญ้าปากคอกไข้ใหม่ เราเคยกิน เคยใช้ กินหญ้า กินผักต่างๆ มันดีขึ้นมา สิ่งไหนเป็นประโยชน์เราก็จะกินอย่างนั้น

นี่ก็เหมือนกัน พอพิจารณาไป พอมันเป็นอย่างนี้ขึ้นมา ความสุขนี้มันมีอยู่แล้ว ถ้าเป็นวิปัสสนาจิตใจมันสงบ แล้วพอมันเห็นของมัน มันพิจารณาของมัน เห็นไหม ผลตอบรับนี้มีความสุขมาก มันชัดเจนมาก แต่ความสุขนี้เป็นตถังคปหาน มันเป็นความสุขชั่วคราวจากกำลังของปัญญา ถ้าปัญญามันมีกำลังขึ้นมา มันก็มีความสุขของมัน แล้วความสุขนี้มันก็เป็นอดีตไปแล้ว

ฉะนั้นเราก็ต้องทำปัจจุบันตลอด ปัจจุบันคือทำความสงบของใจ พุทโธอีก แล้วพอเกิดภาพ เกิดภาพจะเกิดกายก็ได้นะ แล้วถ้าจิตสงบแล้วถ้าเกิดเวทนา ความเจ็บปวด ความรับรู้ของมัน.. คือกาย คือเวทนา คือจิต คือธรรม วิปัสสนาได้ทุกอย่าง แต่เฉพาะปัจจุบันนั้น อันใดอันหนึ่ง อันเดียวอันใดอันหนึ่ง ตรงนั้นอย่างเดียว แล้วพิจารณาเข้าไป พิจารณาแยกแยะไป แยกแยะไป

นี่ถ้ามันกำลังพอ เห็นไหม พอบอกว่า “ร่างกายนี้ไม่ใช่เป็นดินหรือ?” นี่เพราะกำลังมันพอ พอกำลังพอมันก็เกิดภาพกระดูก เพราะกำลังมันพอมันถึงทำลายภาพกระดูกนี้กระจายออกไป พอมันกระจายออกไปมันก็ไม่มีสิ่งใดเหลือตกค้างไว้ในหัวใจไข้ใหม่ ใจก็ว่าง ใจก็ว่าง ว่างเพราะอะไร? ว่างเพราะนี้สักกายทิฎฐิ ความเห็นผิด พอความเห็นถูก มันก็ปล่อย แต่ปล่อยแล้วมันไม่ถอนรากถอนโคนใจ พอไม่ถอนรากถอนโคนเราก็จ้าไปๆ

ฉะนั้น..

ถาม : ข้อ ๑. ที่ผมเล่านี้ใช่วิปัสสนาไหม

หลวงพ่ : ใช่ คำว่าสมณะกับวิปัสสนา วิปัสสนามันเป็นชื่อหมวดของงานในการใช้วิปัสสนา ที่นี้หมวดของงานนี้มันเป็นหมวดหมู่ สมณะเป็นหมวดหนึ่ง วิปัสสนาเป็นหมวดหนึ่ง แต่เวลาทำงานนี้เราทำงานด้วยกัน เป็นวิปัสสนาไหม? ใช่ แต่หมวดของงานทำงานไปเรื่อยๆ ขันหมั่นเพียรเข้าไปเรื่อยๆ นี่การกระทำมันเป็นแบบนี้

ถาม : ข้อ ๒. วิปัสสนาแตกต่างจากวิปัสสนิกคือ ถ้าเป็นวิปัสสนา ภาพนิมิตที่เกิดขึ้นสามารถเป็นครูสอนธรรมะให้เรา

หลวงพ่ : ธรรมะนี้ใช่ เป็นธรรมะสอนให้เรา เราสอนตัวเราเอง เราสอนเราเอง เราพิจารณาของเราเองให้แก่เรา

ถาม : เพราะว่าเมื่อเราเห็นภาพนิมิตนั้นแล้ว ในใจของเราจะมีความเปลี่ยนแปลง เหมือนมีการเคลื่อนย้ายสิ่งของ

หลวงพ่ : คำว่า “เหมือนมีการเคลื่อนย้ายสิ่งของ” เห็นไหม มันมีการกระทำ มันมีการถ่ายเท มีอะไรนี่มันถึงเป็นความจริงใจ แต่ถ้าเป็นทางวิชาการใช่ไหม มันก็ปากเปียกปากแฉะ มันไม่มีอะไรถ่ายเทใช่ไหม? ไม่มีอะไรรับรู้ใช่ไหม?

ถ้าเป็นสมาธิ จิตก็ต้องรับรู้ว่าเป็นสมาธิ ถ้าเป็นปัญญา จิตก็ต้องรับรู้ว่าเป็นปัญญา จิตหลงก็รู้ว่าจิตหลง จิตพอมันแก้ไข จิตมันก็รู้ว่าแก้ไข พอจิตมันถอดถอน มันก็รู้ว่ามันถอดถอน นี่ไงป้อจัตตัง! ป้อจัตตัง สันทิฏฐิโกมันจะเกิดกับเรา แต่มันมากน้อยแค่ไหน?

ฉะนั้น เวลาบอกว่า..

ถาม : เหมือนมีการเคลื่อนย้ายสิ่งของบางอย่างภายในใจ แต่ถ้าเป็นวิปัสสนิก ภาพนิมิตมันเกิดขึ้นมาจากความคิดของผู้ภาวนา ซึ่งภาพนิมิตชนิดนี้ไม่สามารถทำหน้าที่เป็นครูสอนธรรมะให้แก่ผู้ปฏิบัติได้

หลวงพ่ : มันไม่ได้สอนผู้ปฏิบัตินะสิ ถ้าพูดถึงมันมีกิเลสอยู่ใช่ไหม พอเห็นภาพนั้น มันก็ว่ากันไป แต่ถ้าเป็นสุภาพบุรุษ ถ้าเราเป็นผู้ที่ปฏิบัติ เราจะเอาตัวเราพ้นจากทุกขันธ์เรา จะรู้จริง

ถาม : ฉะนั้น มันไม่สามารถสอนผู้ปฏิบัติ เพราะว่าเมื่อผู้ปฏิบัติเห็นภาพนิมิตชนิดนี้ แล้ว ในใจไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ เกิดขึ้นเลย วิปัสสนาแตกต่างจากวิปัสสนิกตามที่ผม อธิบายนี้ถูกต้องไหม

หลวงพ่ : ใช่ นี่มีความแตกต่าง แล้วมีความเข้าใจ ที่นี้ความต่างนี้นะ ถ้าพูดถึงใน หมู่ชนของผู้ปฏิบัติ ผู้ที่ปฏิบัตินี้ปฏิบัติอยู่คนเดียว แล้วถ้าเกิดมีหมู่ชน คือมีพรรคพวกสัก ๑๐ คนแล้วคุยกัน เราคนเดียวไปเทียบกับอีก ๕ คนนะ เราแพ้เขาละ คนปฏิบัติจริงๆ เวลา ไปเถียงเขา เพราะว่าพอเขาโล่มาๆ ทุกคนโล่มาเราเองเราจะแพ้เขา แต่! แต่ในหัวใจมัน อดจากลำหยาญมาก เพียงแต่เราอธิบายให้เขาเข้าใจไม่ได้ เพราะเขาไม่รู้ไม่เห็นเหมือนเรา

ฉะนั้น เวลาผู้ที่ปฏิบัติ เวลาเขาถามธรรมะกันเขาคุณตรงนี้ไง ถ้าไม่รู้ ไม่เห็น พูด ไม่ได้ ถ้าเรารู้ เราเห็น เราพูดได้ ก็ต้องพูดให้รู้ ผู้เห็นนี้เขาเข้าใจ แต่ถ้าเขาไม่รู้ ไม่เห็น ไปพูดให้เขาฟังนะ เขาว่าเรานี้แปลกแยกนะ ใช่ไหม?

นี่สังคม เวลาครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติแล้วท่านถึงเก็บไว้ในใจใจ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหน ท่านต้องเล็งญาณนะ ใคร! ใครมีอำนาจวาสนา ใครมี บารมี พูดแล้วเข้าใจกัน ถ้าเขาไม่เข้าใจกับเรา ไปพูดนะเรานี้แปลกแยก ฉะนั้น เราปฏิบัติ ของเรา มันเป็นความจริงของเรา อันนี้ถูกต้อง ถูกต้อง

ข้อ ๕๒๐. เรื่อง “กราบขอขมา”

เขาขอขมามาว่า เขาเขียนคำถามมาด้วยความไม่สุภาพ โอเค จบ.. จบนะ เอวัง